

Метамодернізм у креативних індустріях: культурологічний аналіз історичної еволюції та футурологічних перспектив

Христина В. Плецан ¹ *

¹ Київський національний університет культури і мистецтв (Україна). Професор кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, канд. наук з держ. упр., доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: k.pletsan@gmail.com

СТАТТЯ	АНОТАЦІЯ
Дослідницька DOI: 10.70651/3041-248X/2025.7-8.06 Авторське право © 2025 автора Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).	Вектор дослідження спрямований на культурологічний аналіз феномену метамодернізму в контексті його історичної еволюції та футурологічних перспектив у креативних індустріях. Автором сфокусовано увагу на виявленні ключових рис метамодерністської парадигми, її співвідношення з модернізмом та постмодернізмом, а також проявів у різних секторах креативних індустрій. Відповідно в основі дослідження історичний огляд формування креативних індустрій та передумов для виникнення метамодерністських тенденцій. На основі всестороннього аналізу виокремлено впливи метамодернізму на формування культурних цінностей, споживчих практик та соціокультурних наслідків. Закцентовано, що креативні індустрії нині є не лише потужним економічним двигуном, але й ключовим чинником формування і розвитку культурного простору України, драйвером культурних цінностей, ідентичності та культурно-мистецьких практик. З огляду на це, використання історичного підходу дало можливість простежити генезис метамодерністських тенденцій у креативних індустріях, виявити їхні корені в модернізмі та постмодернізмі, а також проаналізувати чинники, що сприяли їхньому утвердженню. Водночас культурологічний аналіз забезпечив реалізацію інструментів ґрунтового розуміння символічних значень, естетичних трансформацій та соціокультурних наслідків метамодерністських проявів. Аргументовано, що з позиції культурологічного виміру метамодернізм доречно розуміти як універсальне сприйняття, розуміння естетичних і культурних переваг, яке структурує чуттєвість креативних індустрій, крізь призму гармонійного співіснування інновацій, креативу, традицій і культури. Відповідно, це культурна парадигма, культурний процес, культурні практики в середовищі креативних індустрій, що характеризуються коливанням між двома протилежностями й одночасним їх використанням. Підкреслено, що комплексне дослідження забезпечило можливість не лише осмислити поточний стан креативних індустрій, а й окреслити їхні футурологічні перспективи, враховуючи виклики цифрової епохи, транскультурних змін та особливості формування сучасної культурної політики.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

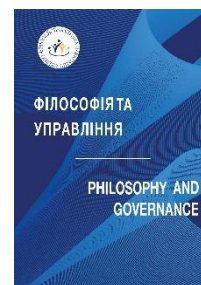
метамодернізм, креативні індустрії, культурологія, історичний підхід, культурні цінності, культурні практики, соціокультурний розвиток, культурна політика.

e-ISSN 3041-248X

Philosophy and Governance

<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

Metamodernism in the Creative Industries: A Cultural Analysis of Historical Evolution and Futurological Perspectives

Khrystyna Pletsan ¹ *

¹ Kyiv National University of Culture and Arts of Kyiv (Ukraine). Professor at the Department of Hotel, Restaurant and Tourism Business, PhD in Public Administration, Associate Professor.

* **Corresponding Author**, e-mail: k.pletsan@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3041-248X/2025.7-8.06](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.7-8.06)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The research vector is aimed at the cultural analysis of the phenomenon of metamodernism in the context of its historical evolution and future prospects in the creative industries. The author focuses on identifying the key features of the metamodernist paradigm, its relationship with modernism and postmodernism, as well as manifestations in various sectors of the creative industries. Accordingly, the study is based on a historical overview of the formation of creative industries and the prerequisites for the emergence of metamodernist trends. Based on a comprehensive analysis, the effects of metamodernism on the formation of cultural values, consumer practices and socio-cultural consequences are highlighted. It is emphasized that creative industries are now not only a powerful economic engine, but also a key factor in the formation and development of the cultural space of Ukraine, a driver of cultural values, identity and cultural and artistic practices. In view of this, the use of a historical approach made it possible to trace the genesis of metamodernist trends in the creative industries, to identify their roots in modernism and postmodernism, and to analyze the factors that contributed to their establishment. At the same time, cultural analysis provided the implementation of tools for a thorough understanding of the symbolic meanings, aesthetic transformations, and sociocultural consequences of metamodernist manifestations. It is argued that from the position of the cultural dimension, metamodernism is appropriate to understand as a universal perception, understanding of aesthetic and cultural preferences, which structures the sensuality of the creative industries, through the prism of the harmonious coexistence of innovation, creativity, traditions, and culture. Accordingly, it is a corresponding cultural paradigm, cultural process, and cultural practices in the creative industries environment, which are characterized by oscillation between two opposites and their simultaneous use. It is emphasized that the comprehensive study provided an opportunity not only to understand the current state of the creative industries but also to outline their futurological prospects, taking into account the challenges of the digital era, transcultural changes, and the peculiarities of the formation of modern cultural policy.

KEYWORDS

metamodernism, creative industries, cultural studies, historical approach, cultural values, cultural practices, socio-cultural development, cultural policy.

1. Вступ

У сучасному культурологічному дискурсі зростає науковий інтерес до феномену метамодернізму – концептуальної парадигми в основі якої реакція на постмодерністську іронію та модерністський раціоналізм [14], що інтегрує їх у динамічному коливанні між протилежними ціннісними орієнтаціями. Метамодернізм репрезентує нову естетичну та світоглядну чутливість [32], яка формується під впливом глобалізаційних процесів, цифрової трансформації та соціокультурної нестабільності [19]. Особливої актуальності метамодерністські тенденції набувають у контексті креативних індустрій, що водночас є рефлексивним середовищем для прояву метамодерністських наративів з одного боку, а з іншого – є активним чинником їхнього конструювання, що сприяє трансформації культурних стратегій і форм взаємодії між суб'єктами творчого процесу. Відповідно актуальність дослідження вбачаємо у глибинних трансформаціях культурного простору ХХІ століття, що супроводжуються кризою усталених естетичних парадигм та зміною соціокультурних моделей, а також стрімким розвитком креативних індустрій як ключового сегмента розвитку суспільства. Всупереч зростанню інтересу до метамодернізму в західній гуманітаристиці, в українському культурологічному дискурсі це поняття залишається недостатньо вивченим, особливо в контексті його синергетичного взаємозв'язку з креативними індустріями. Отже, здійснення комплексного аналізу історичної еволюції метамодернізму та його футурологічних перспектив у межах секторів креативних індустрій є важливим кроком до осмислення нових культурологічних процесів, що визначають наративи сучасності та перспективи майбутнього.

2. Огляд літературних джерел

Теоретичну основу статті становлять дослідження метамодернізму як етапу культурної еволюції в середовищі креативних індустрій, від архаїчних форм до сучасної парадигми. Підкреслимо, що у наукових дослідженнях культурологами розкрито метамодернізм як унікальний етап в історії розвитку культури [14–17; 23]. Відповідно, зосередимо увагу на історичному контексті попередніх культурних кодів. Аналіз наукових джерел дозволяє простежити еволюцію культурної парадигми, зокрема крізь призму історичного контексту становлення у попередніх етапах. А саме, таких як: корінний етап (близько 50 тисяч років тому) характеризувався пануванням усних оповідей, особистий обмін та магічні/міфічні ритуали. У цьому суспільстві мисливців-збирачів та садівників культура була партисипативною, а сенси створювались через колективну участь [10; 11]; домодерний етап (Середньовіччя), ознаменувався формуванням великих релігійних і філософських традицій. Система вірувань, засновані на священних письмових текстах, пропонували формалізовані наративи про світоустрій, а естетичний дискурс базувався на принципах колективізму [12; 35]; модерний етап (епоха Просвітництва/Промислова революція) був детермінований надією на розум, раціональністю та науку. Ключовими характеристиками цієї епохи були поняття прогресу та винахідництва, які докорінно змінили технологічний та соціальний ландшафт [3]; постмодерний етап (друга половина ХХ століття) став реакцією на модернізм, що характеризувався масовими соціальними рухами, широким скептицизмом, суб'єктивізмом або релятивізмом, зневірою в розум та зростаючою сприйнятливістю до політичної та економічної ідеології [5]. Резюмуючи, можемо стверджувати, що метамодернізм постає як синтез і подолання цих попередніх етапів, інтегруючи їхні елементи в нову парадигму, що відповідає на виклики сучасної культурної динаміки і культурних цінностей в креативних індустріях.

На основі всестороннього аналізу підкреслимо, що дефініцію «метамодернізм» введено вперше М. Заварзаде у 1975, автор проводить у літературі паралелі між реаліями, з акцентом на дозріванні, розширенні та легітимізації культурної парадигми [36, с. 69]. М. Заварзаде описує абсолютно новий підхід до створення сенсу в сучасній на той час прозі. Дослідник зазначає, що нещодавня американська експериментальна художня література, у відповідь на фіктивну поведінку новітніх реалій технотронної культури, виходить за межі інтерпретативного модерністського роману, в якому письменник інтерпретував «людський стан» у рамках всеосяжної приватної метафізики, до метамодерного наративу з нульовим ступенем інтерпретації [36, с. 69]. Зростання зацікавленості до феномену розкриваємо крізь призму нового етапу розвитку сучасної культури, що знаходить своє теоретичне обґрунтування у

дослідженні «Нотатки про метамодернізм», де автори Робін ван ден Аккері та Тімотеус Вермелен (2010) акцентують увагу на багатозначності префікса «мета», інтерпретуючи його у тривимірному просторово-часовому контексті: «поруч», «між» та «після». Такий підхід дозволяє окреслити метамодернізм як складне культурне явище, що епістемологічно розташовується «поруч» із постмодернізмом, розділяючи з ним низку концептуальних засад; онтологічно позиціюється «між» постмодернізмом та модернізмом, синтезуючи елементи обох напрямів; а історично виникає «після» постмодернізму, пропонуючи нові перспективи та підходи для сучасної культурної реальності [6]. Автори також говорять про унікальні якості метамодерністської чутливості. Ця складна взаємодія дозволяє подолати дуалізм між постмодерністським глузуванням, що включає нігілізм, сарказм, недовіру, деструкцію та модерністським ентузіазмом, який характеризується утопізмом і вірою в розум. Отже, метамодернізм прагне інтегрувати елементи обох підходів у нову культурно-креативну парадигму [6]. Така тривимірна модель дозволяє ґрунтовніше зрозуміти динаміку переходу між естетичними парадигмами та виявити у метамодернізмі потенціал для формування нових культурних сенсів.

Основні концептуальні аспекти метамодернізму зустрічаємо вперше у праці Люка Тернера (2011) «Маніфест метамодернізму», де автором сформовано основні ідеї повернення до щирості, надії, романтизму, афектів, великих наративів, універсальних істин та прагнення до нової цілісності [31]. Варто зазначити, що у науковому дискурсі прагнення інтегрувати концепцію «метамодернізму» у теоретичний аспект свідчить про її внутрішньо суперечливий характер, а також те, що значна частина науковців вже здійснювала спроби розмежування між наявними модифікаціями. Адже у той час, як постмодернізм характеризувався деконструкцією, іронією, пастишем, релятивізмом, нігілізмом та відмовою від великих наративів, дискурс навколо метамодернізму пов'язаний з відродженням щирості, надії, романтизму, афекту та потенціалу для великих наративів та універсальних істин, не втрачаючи при цьому основних наративів постмодернізму [30]. Як зазначає Х. Фрайнахт (2015) «...велика мета метамодернізму [полягає] у створенні нового грандіозного наративу шляхом поєднання всіх відомих знань і мудрості, добре усвідомлюючи, що це нескінченне прагнення, і що єдиний досяжний синтез – це протосинтез, який назавжди піддається критиці та ніколи не позбавлений недоліків» [8]. У цьому контексті Д. Стоєва (2022) проводить періодизацію та онтологічне осмислення концепцій модернізму, постмодернізму та метамодернізму як культурних етапів, що взаємодіють у складній історико-культурній динаміці [26]. У свою чергу, І. Петрова (2020) у праці «Ідентифікація метамодернізму як культурної практики» описує сутності та аналіз структури метамодернізму як тенденції сучасності, що претендує не лише змінити постмодерн, але й стати домінуючим культурним трендом [17, с. 68]. Цікавим дослідженням є й напрацювання Т. Дрейтона (2024), який аналізує нові театральні форми, що поєднують добре зарекомендовану постмодерністську естетику іронії, відстороненості та деконструкції з парадоксальним інтересом до автентичності, залученості та реконструкції [4, с. 5–10]. Таким чином, метамодернізм характеризується тим, що споживачі шукають глибших цінностей у креативних продуктах [7].

Сучасна культурна парадигма чітко демонструє нові риси та тенденції, які формують новий напрям креативних індустрій через принцип осциляції. Цей принцип коливається між глобальними метанаративами та іронічним сприйняттям людських цінностей, конструкцією та деконструкцією, вічністю і тимчасовістю, а також «високою» та масовою культурою, що відображає прагнення до нової чуттєвості [19]. У своїх напрацюваннях О. Онищенко (2023) зазначає, що дослідження проблематики «з одного боку, спрямовані на реабілітацію історичності, а з другого – реальний потенціал «метамодернізму» виявляється через ті «елементи», котрими володіє мистецтво: структура почуття, що тільки зароджується, специфічні текстуальні деталі, естетичні стратегії, нові естетико-художні подразники» [15, с. 141]. С. Тамбісетті (2020) підкреслює, що метамодернізм коливається між передумовою сучасності про універсальний прогрес та наполяганням постмодерну на перспективі, критиці та контексті. Цей процес охоплює широкий спектр дискурсів та практик, пов'язаних з методологіями, які формують не зміну зовнішніх систем та структур, а на способи пізнання та дії [28, с. 3]. Водночас М. Северинова (2025) разом з співавторами досліджують трансформаційні практики сучасного мистецтва в контексті метамодерної чутливості і розвитку цифрових технологій, який поєднує модернізм і постмодернізм. Автори роблять акцент на переосмисленні аудіовізуальні мистецькі практики, підкреслюючи взаємодію між

технологіями, культурою та людським сприйняттям [24]. З цієї причини, на думку Х. Фрайнахта (2017) метамодернізм має бути чимось більшим, ніж «культурною фразою» [9]. Водночас позиція А. Ремені (2025) підсилює цю думку, вказуючи на те, що розвиток креативних індустрій в основі метамодерної епохи, що базується на знаннях, пропонує нову перспективу для розуміння процесів виробництва та споживання. При цьому автор підкреслює, що метамодерністська епоха створює світ, де продукти креативних індустрій є не просто матеріальними благами, а й представляють досвід та інструменти для формування ідентичності [21]. Відповідно метамодернізм трансформує культурно-креативний простір, виробляючи нові принципи у видовій структурі мистецтва, літератури, образотворчого мистецтва та кінематографу тощо. Загалом метамодернізм як ідея, що намагається вловити дух часу, розкриваючи культурні та мистецькі практики і події, стали можливими завдяки цифровим технологіям, інформаційному вибуху та повній технологізації життя. Отже, дослідники розглядають метамодернізм як спробу описати, проаналізувати та систематизувати культурні й суспільні тенденції, що виникли після постмодернізму, який у своїй цілісності поєднує суб'єктивне та об'єктивне, реальне та віртуальне, емоційну відстороненість та емоційно-зворушливу чутливість, заохочуючи нові способи самовираження та культурного розуміння.

3. Постановка завдання

У контексті дослідження креативних індустрій, поява метамодернізму є відповіддю на дві ключові рушійні сили, а саме: зовнішній вплив четвертої промислової революції, що радикально трансформувала технологічний, соціальний, культурний та економічний ландшафт. А також внутрішню кризу постмодернізму, що вичерпав свої наративи та методології. Ця конвергенція зовнішніх технологічних змін та внутрішньої ідеологічної порожнечі призвела до формування метамодернізму як глобальної ментальної парадигми. В основі якої осциляційний підхід, де взаємодіють іронія та щирість, надія та відчай, що відображає складність сучасного світу і надає секторам креативних індустрій нові можливості для переосмислення підходів до створення контенту, взаємодії з аудиторією, збереження культурних цінностей та формування культурного досвіду. Відповідно метою статті є науково-теоретичне обґрунтування еволюції метамодернізму в креативних індустріях крізь призму історичної ретроспективи та окреслити його перспективи з культурологічного погляду.

Для реалізації мети сформовано відповідні завдання, зокрема:

- визначити ключові характеристики метамодернізму та його відмінності від модернізму та постмодернізму;
- простежити історичні передумови виникнення та розвитку метамодерністських тенденцій у креативних індустріях;
- виявити основні прояви метамодернізму в різних секторах креативних індустрій;
- проаналізувати культурологічні аспекти метамодерністських тенденцій для споживача, креатора, культурного менеджера, творця і митця;
- окреслити можливі перспективи розвитку креативних індустрій під впливом метамодернізму.

4. Методи та матеріали

У контексті системного культурологічного дослідження використано міждисциплінарний підхід, що включає культурологічний, історичний, компаративний аналіз, а також елементи дискурс-аналізу та кейс-стаді. Зазначені підходи дозволяють виявити ключові аспекти метамодернізму в культурологічному вимірі креативних індустрій, де фундаментальною засадою виступає культурна гібридність. Останню трактуємо не як просте механічне поєднання різномірних культурних елементів, а як складний процес транскультурації [20], що детермінований діалогом та взаємопроникненням культур [1]. При цьому гібридність є результатом синтезу культурних кодів, інтеграції розмаїтих моделей творчого вияву та інтенсифікації культурної взаємодії [5], що охоплює процеси продукування в креативних індустріях, семіотичні простори, інтертекстуальні зв'язки та медіа-комунікації, де форми варіюються відповідно до територіальної специфіки та особливостей рецепції культурно-

креативного середовища. Цей процес є важливим для оновлення оригінальності культури та формування нових культурних форм у креативних індустріях.

5. Результати та обговорення

У процесі проведеного дослідження здійснено аналіз впливу метамодернізму як культурної парадигми на трансформаційні процеси у середовищі креативних індустрій. Розкриємо основну специфіку. Загалом метамодернізм розглядається як етап, що еволюціонував з постмодерністського періоду [5], проте, не може слугувати універсальною класифікацією для всіх видів діяльності чи артефактів, що походять з цієї епохи. За визначенням Робін ван ден Аккері та ін. [33, с. 4], опис метамодернізму застосовується як «евристичний ярлик для позначення низки естетичних та культурних уподобань», так і як «поняття для періодизації цих уподобань» [33]. У книзі «Метамодернізм: історичність, вплив і глибина після постмодернізму» автори дуже широко описують функції терміну, наголошуючи на соціокультурних проблемах сучасної реальності. Дослідники режим історичності трактують як специфічний спосіб, яким індивіди усвідомлюють власне існування в історичному наративі, при цьому це сприйняття варіюється залежно від часових епох та культурних середовищ [33]. Дослідження підтверджують, що метамодернізм є більш релевантним для сучасної культурної платформи порівняно з іншими течіями, такими як гіпермодернізм чи альтермодернізм. Запропонована концепція заглиблюється в матеріальні обставини та ідейні наслідки, що супроводжують «кінець історії», пропонуючи новий, осциляційний підхід до осмислення минулого, сьогодення та майбутнього. На основі чого можемо стверджувати, що метамодернізм долає постмодерністську стагнацію, дозволяючи реконструювати історичний наратив в середовищі креативних індустрій, поєднуючи критичну рефлексію з новим прагненням до сенсу та прогресу. При цьому метамодерністські чутливості не є легко ідентифікованими індивідуальними характеристиками [8]. Натомість вони репрезентують нюансований спектр ширших категоризацій, що виникли внаслідок очевидного завершення постмодернізму. Ці зміни зумовлені стрімкими розвитком технологій, що впливають на інформацію, економіку та ідеології, та вирішують напружену точку опори між прийняттям культурної однорідності та кроскультурною взаємодією. Цікавим баченням є розуміння метамодернізму як наступної епохи після модерну та постмодерну, вирізняючись у своїй епістемологічній основі [22]. Якщо модерн базувався на об'єктивізмі, в основі якого емпіричний досвід та раціональне пізнання, а постмодернізм, навпаки, знайшов свою основу в суб'єктивізмі, керованому підозрою та протистоянням «наївності» минулого [18, с. 4–5], то метамодернізм описує сучасну епоху. Остання характеризується конвергенцією в медіа, технологіях та ідеологіях, що передбачає формування більш цілісного погляду на світ [18, с. 5]. Таким чином метамодернізм прагне до балансування між оптимістичною вірою в прогрес, зміни та структуру, що була характерною для модернізму; скептицизмом, самосвідомістю та іронією, успадкованими від постмодернізму [27]. Цей синтез дозволяє метамодернізму запропонувати нову культурну парадигму, яка інтегрує найкращі аспекти попередніх епох, долаючи їхні обмеження та формуючи більш адаптивний і рефлексивний підхід до сучасної дійсності.

Розгляд еволюції креативних індустрій у контексті сучасних культурних парадигм вимагає звернення до теоретичних засад, що визначають їхню ідеологічну та естетичну основу. У цьому контексті метамодернізм не може бути розглянутий ізольовано від постмодерністської спадщини. Навпаки, глибоке розуміння та рефлексія над постмодерністською критикою знання, науки, філософії, мистецтва та свідомості є передумовою справжнього метамодерністського світосприйняття. Ця взаємозалежність формує основу для нової культурної парадигми в креативних індустріях, яка характеризується такими ключовими аспектами, як: усвідомлення емоцій (на противагу постмодерністській іронії та дистанціюванню, метамодернізм повертає легітимність щирим емоціям та афекту. У креативних індустріях це проявляється у створенні контенту, який здатний викликати глибоке емоційне залучення, не втрачаючи при цьому критичної рефлексії); віра в розвиток та прогрес (після постмодерністського скепсису щодо великих наративів та ідеї прогресу, метамодернізм відновлює віру в можливість розвитку та позитивних змін, але з усвідомленням їхньої складності та неоднозначності. Це стимулює креативні індустрії до створення інноваційних продуктів, що не лише розважають, а й сприяють соціальному поступу); розуміння ієрархії (метамодернізм не відкидає ієрархії повністю, як це

робив постмодернізм, а прагне їх переосмислити та усвідомити їхню функціональність у певному контексті [12]. У креативних індустріях це може виявлятися у збалансованому підході до «високої» та масової культури, а також у визначенні ролі експертизи поряд із демократизацією творчості); прагнення реконструкції (замість деконструкції як самоцілі, метамодернізм орієнтований на реконструкцію – створення нових сенсів, форм та цінностей на основі переосмислення елементів [21]. У креативних індустріях це зумовлює синтез старих і нових форм, гібридизацію жанрів та стилів, що призводить до появи оригінальних культурних продуктів); мислення «і те, і інше» (центральним принципом метамодернізму є осциляція – здатність одночасно утримувати та інтегрувати протилежності, не зводячи їх до єдиного знаменника. У креативних індустріях це проявляється у поєднанні іронії та щирості, серйозності та грайливості, ностальгії та футуризму, що робить культурний продукт багатшаровим та релевантним складній сучасності) [8].

Аналіз впливу модернізму та постмодернізму на сектори креативних індустрій дозволяє окреслити ключові передумови формування метамодерністської парадигми. Модернізм, із його вірою в прогрес, раціональність та універсальні істини, заклав основи інституційного і технологічного розвитку творчих практик [9]. Постмодернізм, натомість, поставив під сумнів ці засади, акцентуючи на релятивізмі, деконструкції, іронії та фрагментарності культурного досвіду. Водночас низка зовнішніх факторів – стрімкий технологічний прогрес, процеси глобалізації, соціальні трансформації, екологічні виклики та криза довіри до великих наративів – створили умови для виникнення метамодернізму як реакції на обмеження попередніх естетичних моделей [12]. Таким чином, еволюція креативних індустрій від постмодернізму до метамодернізму відображає перехід від критичної деконструкції до конструктивного синтезу, від цинізму до «інформованої наївності», що відкриває нові перспективи для творчості та соціокультурної взаємодії [21]. Відповідно у дослідженні метамодернізм розглядатимемо як універсальне сприйняття, розуміння естетичних і культурних переваг, яке структурує чуттєвість креативних індустрій, крізь призму гармонійного співіснування інновацій, креативу, традицій і культури. Отже, це відповідна культурна парадигма, культурний процес, культурні практики в середовищі креативних індустрій, що характеризуються коливанням між двома протилежностями й одночасним їх використанням.

Загалом метамодерністська чутливість дозволяє синтезувати, здавалося б, протилежні поняття, створюючи оксюморонні конструкції на кшталт «іронічної щирості» або «прагматичного ідеалізму». Як підкреслюють науковці у праці «Основи архідисциплінарності: просування за межі мети» метамодернізм потрібно розглядати як комплексне поєднання різноманітних культурних логік: від корінних та традиційних до героїчних, модерністських та постмодерністських [2]. Однією з ключових характеристик метамодернізму є визнання та діалектичний синтез взаємозв'язку всіх попередніх культурних епох та їхніх контекстів. З погляду культурологічного підходу, це такі характеристики як: транскультурація (гібридність розглядається як процес перетину та взаємозбагачення культур, що призводить до появи нових культурних форм), синтез та інтеграція (в основі гібридності лежить синтез різноманітних культурних кодів, символів, практик та їх інтеграція в нові цілісні структури креативних секторів), динамізм та контекстуальність (залежить від конкретного соціокультурного контексту та історичних умов), рецепція та інтерпретація (є основою у формуванні гібридних форм) [6; 34]. Відповідно метамодернізм прагне переписати культурні наративи, а не створити суміш культурних експериментів, які можуть призвести до плутанини. Перекручення та втрати культурної ідентичності. Тобто бути інклюзивним, зберігаючи унікальність більшості, та і меншості культури [27]. Унікальність метамодернізму полягає не лише в його функціонуванні як специфічної культурної парадигми, але й у пропозиції «грандіозного наративу». Цей наратив демонструє потенціал культурного розвитку, виходячи за рамки традиційних обмежень та сягаючи до витоків Всесвіту, тим самим долаючи пастки модерністської та постмодерністської думки. «Оскільки метамодернізм прагне інтегрувати всі попередні культурні логіки то пояснити їхню еволюцію в космічному контексті, він формулює теорії того, що знаходять застосування у різноманітних сферах» [2].

У науковому дискурсі, особливо в контексті методології культурології, доцільно звернути увагу на концепцію Д. Кучерюка (2010) який розглядав естетичну науку як «метатеорію мистецтва». У дослідженні автор акцентує не стільки на етимологічному значенні префікса «мета», скільки на його функціональній ролі в систематизації [13, с. 121–122]. За Кучерюком,

«мета» виконує функцію систематизатора «концептуальних складових теорії мистецтва», забезпечуючи методологічну єдність та цілісність аналізу культурно-мистецьких явищ. Таким чином, його підхід демонструє, як метатеоретичні принципи можуть бути застосовані для структурування наукового знання про креативні індустрії [13, с. 121–122]. Оскільки у культурологічному дискурсі метамодернізм розглядається як етап, що формується внаслідок діалектичної взаємодії з попередніми культурними парадигмами – модернізмом і постмодернізмом. То етимологія префікса «мета-» точно відображає його сутність, вказуючи на перехід, узагальнення та проміжний стан.

Як узагальнення вищезазначеного, зробимо попередні висновки зацентрувавши на людині і її світогляді. Відповідно, модернізм базувався на вірі в раціональність, науковий прогрес і силу людського розуму. Цей світогляд, попри ефективне впровадження демократичних ідей, призвів до ідеологічних крайнощів і глобальних катаклізмів, що підірвало довіру до раціонального гуманізму. Постмодернізм, як реакція на ці катаклізми, породив глибокий скепсис, екзистенційний страх і прагнення до тотальної деконструкції. Характерними рисами стали зневіра в цілісність людського «Я», іронічне дистанціювання та втеча у віртуальний світ. Ця парадигма відмовилась від пошуку сенсу, зосередившись на грі символів і контекстів. Метамодернізм пропонує третій шлях – подолання постмодерністського страху і цинізму. Він характеризується осциляцією між протилежностями модерну і постмодерну: щирістю та критичністю, романтикою і науковим практицизмом. На відміну від постмодернізму, що підміняв діалог зі світом карнавальним монологом масок, метамодернізм прагне відновити цей діалог, свідомо оцінюючи складний і суперечливий сучасний світ, але, попри все, намагається зберегти людяність і дати надію. Це не нав'язує «єдино правильну» позицію, а пропонує кожному особисто залишатися в стані безперервного пошуку між протилежностями. Таким чином, метамодернізм у креативних інституціях виступає як глобальний культурний процес, що синтезує найкращі аспекти попередніх епох, дозволяючи створювати нові культурні форми, які поєднують іронію з емоційною глибиною, деконструкцію з прагненням до реконструкції, і тим самим відповідає на виклики сучасної дійсності. Відповідно світогляд метамодерністського суб'єкта відображає фокус на ідеях екофутуризму – концепції, що передбачає створення середовища для гармонії співіснування людини, природи і технологій. Цей підхід зумовлює гостру актуалізацію питань техноетики, що визначає допустиму межу впливу технологій на фізичне, соціальне та духовне життя людини. Особлива увага приділяється осмисленню нової парадигми і взаємодії з штучним інтелектом, яка передбачає не лише його використання, але й співіснування та співдію, що формує нові культурні цінності, етичні та естетичні виміри в секторах креативних індустрій.

Базуючись на такому розумінню, доцільно виокремити низку ключових принципів метамодернізму в середовищі креативних індустрій, зокрема синкретичність, діалогічність, парадоксальність, порівняння, дистанційний колапс, множинну суб'єктивність, колаборацію, стимуляцію, генеративну неоднозначність, оптимістичність, міждисциплінарність, реконструкцію, ефективність та вплив, відсутність перешкод і меж між реальними та абстрактними структурами, а також гнучку інтертекстуальність [1]. Ці принципи свідчать про те, що метамодернізм прагне започаткувати нову модель культурного розвитку, що передбачає перегляд усталених естетичних, культурно-мистецьких практик та культурних цінностей у секторах креативних індустрій. Адже у контексті системного культурологічного дослідження креативних індустрій, метамодернізм розглядається не просто як чергова стильова течія, а як фундаментальний світоглядний принцип, що визначає динаміку сучасних соціокультурних процесів українського суспільства. Як зазначає Ю. Сабадаш «метамодернізм знаходиться в процесі становлення, а це передбачає як рух вперед, так і перегляд чи переоцінку заявленого в минулому. Саме тому, – і надалі – необхідно відстежувати теоретичні зрушення чи коливання, матимуть місце» [23, с. 17–18]. При цьому ключовою характеристикою є культурна гібридність, яка, по суті, не зводиться до механічного поєднання різноманітних елементів. Натомість вона являє собою складний і діалектичний процес транскультурації, що виникає внаслідок взаємодії та діалогу між різними культурними системами. Цей процес призводить до синтезу нових культурних кодів, інтеграції різноманітних моделей творчого вияву та значної інтенсифікації культурної взаємодії. Феномен гібридності, що охоплює як продукування культурного продукту в креативних індустріях, так і формування семіотичних просторів, інтертекстуальних зв'язків та

медіа-комунікацій, варіюється залежно від територіальної специфіки та особливостей рецепцій культурних практик і культурних цінностей.

Застосування концепції транскультуралізму до аналізу впливу метамодернізму на розвиток креативних індустрій дає можливість розглядати прояв збалансованого діалогу, взаємодії та інтеграції між різними культурними системами. Цей процес розглядаємо як інструмент для оновлення оригінальності культури та формування нових культурних форм у середовищі креативних індустрій, що відображають культурну динаміку змін, крізь призму застосовування відповідних креативних підходів та інструментів, як це показано у табл. 1.

Таблиця 1. Креативні підходи та інструменти метамодерністської парадигми

Підходи/ інструменти	Основні характеристики	Очікуваний результат
Історичний аналіз	вивчення еволюції української культури в контексті глобальних культурних процесів	розуміння генези та динаміки метамодерністських тенденцій в українській культурі, їхньої взаємодії з попередніми епохами та глобальними впливами
Аналіз культурних текстів	дослідження літератури, кіно, віртуального мистецтва, музики, цифрового мистецтва та інших культурних продуктів, що відображають метамодерністські тенденції	виявлення конкретних проявів метамодернізму у змісті та формі культурних артефактів, їхніх художніх особливостей та смислового наповнення
Соціологічні опитування	вивчення ставлення різних соціальних груп до сучасного мистецтва, культури та нових технологій	оцінка рецепції метамодерністських творів аудиторією, виявлення суспільних запитів, культурних преференцій та сприяння інновацій у креативних індустріях
Антропологічні дослідження	аналіз культурних практик та цінностей різних спільнот, зокрема молодіжних субкультур	грунтовне розуміння того, як метамодернізм впливає на повсякденні практики, ціннісні орієнтири та ідентичності конкретних соціальних груп, особливо тих, що формують тренди в креативних індустріях
Методи візуальної аналітики	дослідження візуальних образів, символів та метафор, що використовуються в сучасній українській культурі (наприклад, у дизайні, рекламі, візуальному мистецтві, медіа)	виявлення візуальних кодів метамодернізму, його естетичних характеристик, способів конструювання смислів через візуальні засоби та їхнього впливу на формування культурного ландшафту
Аналіз культурної гібридності	дослідження механізмів синтезу культурних колів, інтеграції різноманітних моделей творчого вияву, діалогу та взаємопроникнення культур у креативних індустріях. Аналіз форм гібридності залежно від територіальної специфіки та рецепції культурних практик	розуміння динаміки взаємодії української культури з глобальними впливами, виявлення нових культурних форм, що виникають внаслідок транскультурації, та їхнього впливу на інтенсифікацію культурної взаємодії
Кейс-стаді метамодерного образу (український контекст)	аналіз конкретних прикладів у музиці (поєднання фолку та електроніки), дизайні (вишивка та сучасні тренди), кінематографі (історичні драми з комедією та сатирою), візуальному мистецтві (інсталяції, що поєднують різні медіа) тощо	визначення специфічних рис метамодернізму в українських креативних індустріях, таких як поєднання традиційних мотивів зі світовими, використання гумору для деконструкції стереотипів, звернення до історії та залучення аудиторії

Джерело: узагальнено автором на основі [7; 24; 26].

Аналізуючи інформаційний посил в таблиці, підкреслимо, що дедалі більше творів у кіно, музиці, літературі, візуальному мистецтві, а також у цифрових медіа, демонструють риси метамодернізму. Це свідчить про те, що парадигма синергетичної взаємодії не є лише академічною конструкцією, але й активно формує культурний продукт, який споживає широка

аудиторія. Це водночас є потужним інструментом впливу на суспільну думку, пропаганди культурних ідей та просування національного бренду. Розуміння цих проявів є ключовим для культурної критики та осмислення сучасності. До прикладу, створення музики, що поєднує народні інструменти з електронною музикою; створення дизайнерських колекцій що поєднують елементи української вишивки з сучасними трендами, використовуючи натуральні матеріали та екологічні технології; українські фільми часто поєднують елементи історичної драми, комедії та соціальної сатири, звертаючись до актуальних проблем сучасності; використання різноманітних медіа, від живопису до інсталяції, створюючи твори, що відображають складність сучасного світу та закликають до збереження українського культурного коду.

Метамодерний образ в українських креативних індустріях, що активно взаємодіють з культурними практиками, характеризуються складною палітрою рис. Акцент робимо на поєднання традиційних українських мотивів з елементами світової культури, використання гумору та пародії для деконструювання стереотипів та кліше, як українських, так і західних, звернення до історії, традицій та архетипів української культури як способу ідентифікації й пошуку джерел, бажання створювати нові культурні форми та виходити за межі усталених норм, залучення аудиторії до процесу створення мистецтва, використання нових технологій для взаємодії зі споживачем, створення культурних продуктів, які резонують як з українською, так і з міжнародною аудиторією. Де креатор і митець звертається до глядача, споживача, учасника культурно-креативного процесу і передає мовою мистецтва й креативу свою ідею [19]. У контексті доречно виокремити яскравий приклад прояву метамодернізму в креативних індустріях, зокрема в публічній репрезентації та у сфері моди, а саме появу американського актора Адама Сендлера на церемонії вручення «Оскар-2025» у шортах та худі як інструмент привернення уваги громадскості. Цей вчинок, що свідомо порушує усталений дрес-код однієї з найпрестижніших світських подій, може бути проаналізований з культурологічного погляду через призму ключових метамодерністських принципів іронії та щирості, а також соціального контексту та міжтекстуальності. Оскільки вибір актора був підтримкою українського народу в дипломатичній ситуації і фактично був посиланням на образ Президента України, який під час повномасштабної війни часто з'являється на офіційних заходах у тактичному одязі, акцентуючи на важливості викликів над формою. Відповідно аналізуючи ситуацію, крізь призму метамодерністського аспекту, це посилання додає ще один шар міжтекстуальності. Тобто Адам Сендлер використовує вже наявний культурний «текст» (образ В. Зеленського), щоб підкреслити ідею пріоритету сутності над формою. Це не пряма політична заява, але вона резонує із сучасними глобальними контекстами, де «щирість» та «реальність» стають більш цінними, ніж «гламур» та «відповідність дрес-коду». Таким чином, поява Адама Сендлера на «Оскар-2025» у шортах та худі є не просто епатажем, а багатовимірним культурологічним актом, що відображає ключові принципи метамодернізму: осциляцію, інформовану наївність, прагнення до автентичності та переосмислення ієрархії у сучасному культурному просторі креативних індустрій. Це доводить гнучкість і адаптивність метамодерністської парадигми до актуальних соціокультурних змін.

Розкриваючи сутність метамодернізму в кіноіндустрії доречно через новий підхід до наративу, естетики та взаємодії з глядачем. Це не просто цитування чи пародія, це свідомий синтез, що створює нові смисли. Відеороботи можуть поєднувати візуальні стилі різних десятиліть, жанрові конвенції, або ж звертатись до міфологічних архетипів, переосмислюючи їх у сучасному контексті. Також важливою характеристикою є те, що кіноіндустрія, як креативний сектор, активно використовує новітні технології та експериментує з формою, що відповідає метамодерністському прагненню до розширення меж, як це систематизовано у табл. 2.

Аналізуючи дані таблиці, зазначимо, що фільм «Прибуття» Дені Вільнева («Arrival», США, Канада, 2016), що знятий у науково-фантастичному жанрі на основі новели «Історія твого життя» Теда Чана. Це може включати використання штучного інтелекту для генерації візуальних ефектів або наративів, інтерактивні елементи, або ж дослідження взаємодії людини з технологічним середовищем, як у прикладі Ліма Янга. Так, фільм «Seoul City Machine» (2019) Ліама Янга є яскравим прикладом дослідження взаємодії людини зі штучним інтелектом. У цій роботі художник взаємодіє з міською операційною системою, яка візуалізує для глядача футуристичний образ міста Янг послідовно застосовує експериментальні підходи до використання технічних засобів та технологій, інтегруючи їх у процес генерації інноваційних

концепцій для своїх кіно- та відеопроєктів. Яскравим прикладом поєднання абсурдного гумору, постмодерністської багатосвітовості та іронії з глибоким екзистенційними питаннями, емоційною щирістю та посланням про любов, прийняття та пошук сенсу в хаотичному світі є фільм «Все завжди і водночас» («Everything Everywhere All at Once», США, 2022) режисери Ден Кван і Деніл Шейнерт. Фільм постійно осцилює між комічним та трагічним, між абсурдом і глибокою філософією. Українські режисери також часто звертаються до глибоких екзистенційних питань, переосмислюють історичні наративи, поєднують різні жанри та емоційні стани, шукають нові форми вираження у складному соціокультурному і політичному житті. До прикладу, «Плем'я» (трилер/драма, режисер Мирослав Слабошпицький, 2014), «Додому» (драма, режисер Наріман Алієв, 2019), «Атлантида» (драма/постапокаліпсис, режисер Валентин Васянович, 2019), «Люксембург, Люксембург» (трагікомедія, режисер Антоніо Лукіч, 2022), «Памфір» (кінодрама, режисер Сухолиткий-Собчук, 2022) тощо. Ці фільми демонструють, метамодерністську чутливість, пропонуючи глядачеві поєднання, здавалось б, протилежних емоцій та концепцій, прагнення до «грандіозних наративів», щирість у зображенні людського досвіду та експерименти з формою для досягнення нового рівня осмислення реальності. Доречно підкреслити, що в кіноіндустрії реалізація метамодерністських тенденцій сприяє створенню багатословних, емоційно насичених та інтелектуально заохочувальних творів, що відображають складність і амбівалентність сучасної епохи.

Таблиця 2. Прояв метамодернізму в кіноіндустрії (закордонний і вітчизняний досвід)

Назва фільму	Країна	Рік	Жанр	Режисер	Особливості
Прибуття (Arrival)	США, Канада	2016	Наукова фантастика	Дені Вільнев	Переосмислення міфологічних архетипів, новітні технології, адаптація новели Теда Чана
Сеульська міська машина (Seoul City Machine)	Південна Корея	2019	Експерим. кіно, футуризм	Ліам Янг	Взаємодія людини з міською операційною системою, використання ШІ, футуристичний урбанізм
Все завжди і водночас (Everything Everywhere All at Once)	США	2022	Фантастика, трагікомедія, драма	Ден Кван і Деніл Шейнерт	Абсурдний гумор, багатосвітовість, екзистенційні питання, емоційна щирість, пошук сенсу
Плем'я	Україна	2014	Трилер, драма	Мирослав Слабошпицький	Безмовне кіно, глибокий соціальний контекст, переосмислення комунікації
Додому	Україна	2019	Драма	Наріман Алієв	Екзистенційні питання, тема втрати, батьківства, повернення до коріння
Атлантида	Україна	2019	Драма, постапокаліпсис	Валентин Васянович	Поствоєнна Україна, мінімалізм, глибокий гуманізм
Люксембург, Люксембург	Україна	2022	Трагікомедія	Антоніо Лукіч	Поєднання гумору та трагізму, тема братства, пошук батька
Памфір	Україна	2022	Кінодрама, трилер	Дмитро Сухолиткий-Собчук	Сімейна драма, релігійні мотиви, соціальна напруга, візуальна експресія

Джерело: узагальнено автором.

та вразливість цивілізації до яких звертається у проєктах Павло Маков, зокрема робота «Фонтан виснаження. Asqua Alta» (представлений на Венеційському бієнале 2022). Митець поєднує філософські роздуми з тонкою меланхолією та візуальною естетикою, яка осцилює між інженерною точністю та художньою чуттєвістю. Особливий інтерес становлять мистецькі «технообрази», що інтегрують технології та природні явища, відкриваючи нові можливості для візуального сприйняття дійсності. У контексті звернемо увагу на реалізацію імерсивних

технологій у культурно-мистецькій діяльності секторів креативних індустрій. Зокрема, імерсивний підхід трактується як метод ретрансляції культурного досвіду, що ґрунтується на застосуванні спеціалізованих технологій різної складності. Метою цих технологій є створення ефекту занурення, ефекту присутності, ефекту реальності, ефекту залучення та ефекту унікального емоційного сприйняття [19]. Сукупність цих ефектів призводить до фундаментального переосмислення культурної реальності реципієнтом. Адже впровадження імерсивних технологій в середовище креативних індустрій формують новий досвід, крізь призму «принципу розробки технологій для імерсивних переживань, що має стати створення продукт актуального, здатного не просто дивувати й продукувати тривалі враження, а й спонукати до дії» [29, с. 139]. Відповідно, як показує аналіз наукових і практичних досліджень, імерсивні технології нині, це інокультурні практики у двох концептах. Зокрема, в основі створення яких тривимірний простір, віртуальне середовище і театралізація дійсності. Яскравими прикладами впровадження імерсивних технологій у середовище секторів креативних індустрій є артпроект «Імерсивний світ Шевченка», імерсивний концерт «The sound of Ukraine», віртуальний тур «Ukraine: Land of the Brave», артпроект «Імерсивний світ Українського мистецтва», імерсивні квест- та культурно-креативні проекти тощо.

Поширений метамодернізм і в літературі. Доречно тут звернутись до напрацювань В. Пахаренко (2021) та А. Шпорчич (2023), що аналізують українську і закордонну літературу, крізь призму стильових рис мистецтва метамодернізму, виокремлюючи яскраві приклади. Зокрема як це представлено в табл. 3.

Таблиця 3. Метакультурні тенденції в літературі

Концепт	Характеристика	Приклади
Реконструкція світу	Наполеглива спроба оновлення світу, повернення до універсальних істин і цінностей	Загальна тенденція в сучасній літературі; простежується у творах Оксани Забужко, Сергія Жадана
Неомітологізм	Свідоме, індивідуальне, авторське осмислення; креативна свобода	Любоко Дереш «Голова Якова», Марія Матіос «Черевички Божої Матері»
Екофутуризм	Гармонійне співіснування людини, природи і техніки	Макс Кідрук «Твердиня»
Екзистенційна віра	Поєднання містичного досвіду і логіки, релігії і науки	Петро Сорока, цикл «Денники»
Персоналізм	Утвердження творчої особистості як головної цінності; діяльнісне ставлення до світу	Любов Пономаренко, Юрій Іздрик, Сергій Жадан
Туга за справжнім	Повернення до традиційних цінностей, ідеалів, художніх форм	Оксана Забужко, збірки есеїв «3 мапи книг і людей», «І знову я влізаю в танк...»
Глокалізація	Унікальність локального в межах глобального простору	Марія Матіос «Солодка Даруся», Василь Шкляр «Чорний ворон»
Полістилістика	Поєднання елементів різних мистецьких стилів у межах одного твору	Юрій Іздрик «АМ™», Сергій Жадан «Інтернат»
Техноестетика	Зміни у сприйманні світу через технології; нові форми естетичного вираження	Макс Кідрук «Доки світло не згасне назавжди» – спроба створення «живої книги»

Джерело: узагальнено автором на основі [16; 25].

Аналізуючи впровадження метамодернізму в музичний сектор креативних індустрій, вважаємо доцільним виокремити творчість Біллі Айліш (Billie Eilish), американської співачки й авторки пісень. Її музика поєднує щиру вразливість та меланхолію з елементами темпового попу, електроніки та експериментів зі звуком. Виконавиця відверто говорить про тривогу, депресію, тиск слави, але водночас є глибоко автентичною у своєму висловлюванні. До прикладу альбоми «When We All Fall Aseep, Where Do We Go?» (2019), «Happier Than Ever» (2021). Загалом у композиціях прослідковується осциляція між дитячою наївністю та обізнаністю про темні сторони людської психіки, створюючи унікальний «грандіозний наратив» про дорослішання в сучасному світі. Розглядаючи український сектор музики, доречно виокремити гурт ДахаБраха, що поєднують український фолк, африканські, азійські та інші світові мотиви з елементами року, тріп-хопу та мінімалізму (альбоми «Шлях» 2009, «The Road», 2016 та інші). ONUKA майстерно синтезує українські народні інструменти (сопілка, бандура, трембіта) з сучасною електронною

музикою. Це не просто фузія, а свідоме створення нового звуку, що осцилює між технологічною футуристичністю та глибоким зв'язком з автентикою та природою (альбом «ОНУКА» 2014, «VIDLIK» 2016). Яскравим прикладом також творчість Джамали, музика якої є глибоко особистою та щирою (альбом «Подих»). Творчість виконавиці осцилює між особистісним болем та колективною пам'яттю, між меланхолією та силою духу. До прикладу пісня «1944», що поєднує етнічні кримськотатарські мотиви з соулом, джазом та електронною музикою, створюючи гібридне та емоційно потужне звучання. «Kalush Orchestra» яскраво демонструє синтез українського фолку (етнічний вокал, флейта, сопілка) з хіп-хопом та сучасними бітами (альбом «NOTIN» 2021). До прикладу, пісня «Stefania» (переможець Євробачення 2022) є глибоко щирим зверненням до матері, що в умовах російсько-української війни набула грандіозного національного наративу про стійкість та захист. Гурт осцилює між традиційним репом та меланхолійними народними мотивами, створюючи потужний емоційний заряд. Реалізація метамодерністської парадигми в музиці сприяє ґрунтовному осмисленню власної ідентичності, історії та сучасних викликів, при цьому залишаючись емоційно відкритою та інноваційною.

Серед цікавих проявів метамодернізму в креативних індустріях, крізь призму культурологічного аналізу, зацентруємо на створенні нових форм співпраці креативних секторів, інституцій і бізнес-структур для реалізації ініціатив і проєктів, зокрема краудфандингу. Загалом дефініцію «краудфандинг» розуміємо як співробітництво людей, які добровільно об'єднують свої фінансові або інші ресурси для підтримки інших людей або організацій, реалізації проєкту, стартапу або будь-якої креативної ініціативи [5]. Залежно від цілі підтримки виокремлюють такі види краудфандингу, як:

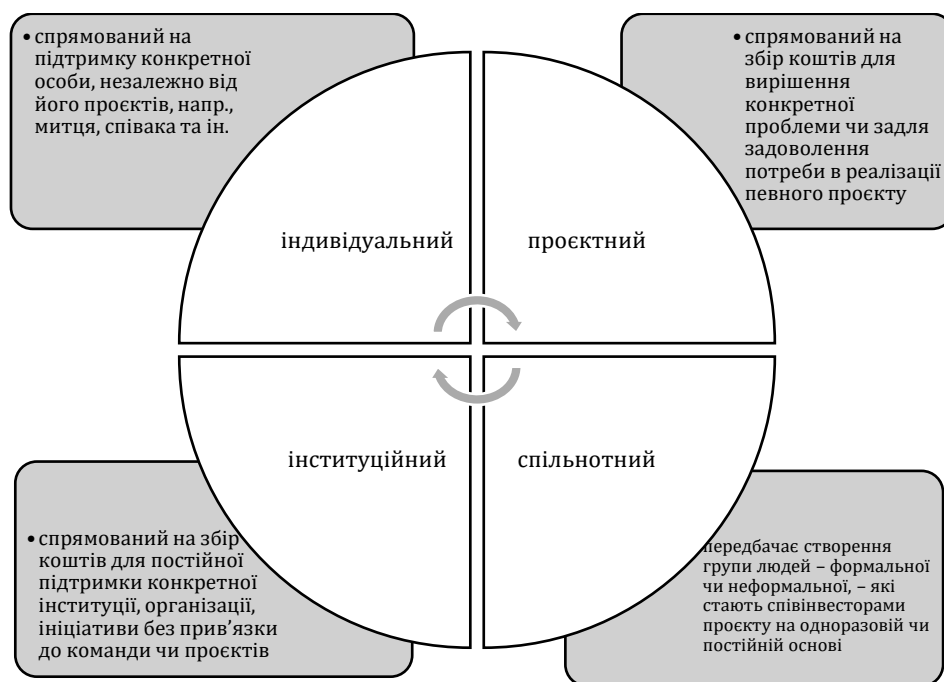

Рис. 1. Види краудфандингу

Джерело: узагальнено автором на основі [32, с. 3–4].

В Україні діє декілька краудфандингових платформ, що розвивають і сприяють розвитку креативним індустріям. Наприклад, «Спільнокошт», «Komubook», «StartEra», «Архікідз» тощо, водночас флагманами реалізації культурно-креативних проєктів на основі спільнокошту залишаються Український культурний фонд та Український інститут. У контексті діяльності креативних індустрій цей механізм (децентралізованої моделі залучення фінансових ресурсів) став альтернативою традиційним інвестиціям, надаючи творцям (митцям, дизайнерам, креаторам тощо) прямий доступ до фінансування. Так, краудфандинг є прямим проявом метамодерністського відходу від постмодерністського цинізму, оскільки: донори свідомо роблять внесок у створення чого нового (подолання цинізму); перетворює аудиторію з пасивного споживача на активного учасника і співавтора, творчий процес стає прозорим, а колективна підтримка формує сильне почуття приналежності та відповідальності (діалог і спільнота); реалізує гібридний підхід поєднуючи серйозні, емоційно насичені заклики до дії з

іронічним та самосвідомим гумором (осциляція як інструмент). Відповідно краудфандинг є не просто фінансовим інструментом, а соціокультурним явищем, що реалізує основні принципи метамодернізму, сприяючи реалізації культурно-креативних ініціатив і проєктів, що базується на щирій вірі в ідеї, колективній взаємодії та подоланні обмежень. До прикладу, за підтримки Фонду «Відродження» видавництвом «Дух і Літера» видано із серії «Постаті культури», 2016 р. (інтелектуальні біографії видатних особистостей різного етнічного походження, які жили на території сучасної України та зробили вагомий внесок у її культурно-духовне життя); «Мистецтво, Відкриття заново, Традиції, Еклектика, Сучасність, Спадщина» 2019 р. (проєкт, що об'єднував художні інновації, традиції, хендмейд, нові технології); програма «Спадщина. Простір для роботи» 2024 р. (програма зорієнтована на допомогу громадам ідентифікувати або переосмислити наявні місцеві культурні ресурси); програма «Діти Культури» 2020 р. (створення культурних можливостей для дітей 3-14 років, орієнтовані на актуалізацію культури дитинства та комплексний розвиток дітей в Україні) та інші.

Таким чином, можемо стверджувати що метамодернізм здійснює значний вплив на функціонування і розвиток креативних індустрій, формуючи відповідні культурологічні наслідки та перспективи. Зокрема відбуваються значні зміни у діяльності секторів креативних індустрій, а саме зміни: ролі митця/дизайнера/креатора (відмова від цинізму, повернення до соціальної відповідальності, експерименти з формою та змістом); споживчих практик, зростання запиту на автентичність, емоційну глибину, інтерактивність та участь; обговорення потенційних викликів та можливостей (подолання апатії, пошук нових сенсів, розвиток емпатії); прогнозування майбутніх тенденцій, можливостей для інновацій, нових форм співпраці та культурних обмінів. Відповідно основними перспективами розвитку креативних індустрій у метамодерному контексті вбачаємо гібридизацію форм і жанрів; естетику щирості та афекту; інтелектуалізацію творчого процесу; пошук нових метанаративів через мистецтво, дизайн, музику і літературу; цифрову трансформацію та технологічну чутливість; переосмислення авторства, інтелектуальної власності та вартості мистецтва; підтримку інклюзивності, мультикультурності, різноманіття культури; розширення культурно-креативного простору. Отже, метамодернізм відкриває нову епоху для креативних індустрій – епоху, де емоція поєднується з критикою, технологія з гуманізмом, а мистецтво стає не лише продуктом, а й процесом пізнання, співпереживання та переосмислення.

6. Висновки

За результатами проведеного дослідження, в межах культурологічного підходу до розвитку креативних індустрій, було досягнуто поставленої мети, а саме проаналізовано еволюцію метамодернізму, крізь призму історичної ретроспективи та окреслено його футурологічні перспективи. На основі проведеного аналізу та порівнянь, можемо констатувати, що метамодернізм є найбільш релевантною концепцією для опису сучасного етапу культурної історії та розвитку креативних індустрій. Це свідчить про його високий потенціал як критичної теорії в майбутньому. Більшість інших теорій, що намагалися осмислити постмодерну епоху, були сформульовані в першому десятилітті ХХІ століття. Натомість термін «метамодернізм» з'явився лише у другому десятилітті, проте швидко набув значного впливу в академічному дискурсі. Ця стійкість і перспективність концепції зумовлені її унікальною методологічною основою. Метамодернізм поєднує в собі найкращі елементи модернізму та постмодернізму, водночас зберігаючи критичну позицію щодо обох. Він є широко інклюзивним та історично гнучким, що дозволяє інтегрувати різноманітні культурні явища в середовищі креативних індустрій від літератури, кіно, театру, музики до мистецтва. Оскільки метамодернізм ще не пройшов повноцінного випробування часом, подальші дослідження є необхідними. Зокрема, актуальним завданням є аналіз досліджень різних напрямів і підходів для більш ґрунтованого розуміння впливу парадигми метамодернізму на розвиток секторів креативних індустрій у різних культурних контекстах. Підкреслимо, що метамодернізм позиціюється як ключовий напрям для майбутніх теоретичних досліджень у галузі культурології та креативних індустрій, зокрема узагальнення ключових положень та висновків дозволяє констатувати, що:

- теоретичне осмислення формується на основі розуміння метамодернізму як унікальної культурної парадигми, яка долає обмеження як модернізму, так і постмодернізму. До ключових характеристик віднесемо осциляцію (коливання між іронією та щирістю), «інформаційну

наївність» та прагматичний ідеалізм, що відрізняють його від попередніх епох. На відміну від постмодерністської деконструкції, метамодернізм прагне до конструктивного синтезу та реконструкції сенсів;

- історична динаміка розвитку креативних індустрій демонструє адаптацію до культурних парадигм модерну та постмодерну. Виявлено, що перехід до метамодернізму був зумовлений низкою факторів: технологічними інноваціями, кризою довіри до «великих наративів» та суспільним запитом на автентичність і емоційну глибину;

- метамодернізм знаходить своє вираження в різних секторах креативних індустрій (кіно, музика, дизайн, мистецтво, віртуальний світ тощо). Його прояви характеризуються гібридизацією жанрів, поєднання традиційних елементів з новітніми технологіями та свідомим використанням іронії для досягнення нового рівня щирості та емпатії;

- метамодернізм кардинально трансформує роль креатора, митця, культурного менеджера та споживача. Творці повертаються до ідеї соціальної відповідальності та діалогу з аудиторією, тоді як споживачі шукають автентичність, емоційного залучення та можливості для співтворчості. Це створює передумови для формування нових бізнес-моделей, заснованих на синергії та емпатії;

- метамодернізм має потенціал стати фундаментальною основою для подальшого розвитку креативних індустрій. Закцентовано, що сприятиме поглибленню інтеграції технологій з людським досвідом, зростанню глобальних колаборацій, посиленню соціальної місії творчості та формуванню «економіки вражень». Це дозволить креативним індустріям не лише ефективно адаптуватись до викликів сучасності, а й стати рушієм для позитивних соціокультурних змін.

Резюмуючи все вищезазначене, можемо стверджувати, що метамодернізм доречно розглядати як основу для концепції розвитку креативних індустрій. Оскільки це не просто культурна течія, це нова парадигма мислення, яка пропонує конкретні принципи та підходи, а саме: подолання цинізму та пошук сенсу, осциляція як інноваційний двигун, залучення аудиторії та синергетична взаємодія, емофутуризм і соціальна відповідальність тощо. Тобто, метамодернізм пропонує цілісний і гнучкий фреймворк як інструменту адаптації до сучасних викликів, лідерству у формуванні нової культурної реальності, що є актуальним напрямом дослідження культурології. Таким чином, перехід креативних індустрій до метамодерністської парадигми є логічним наслідком історичної еволюції та відповіддю на актуальні соціокультурні потреби, що відображає прагнення до синтезу попередніх досвідів, подолання обмежень та створення нових форм вираження. Це проявляється у прагненні до створення проєктів та ініціатив, що мають соціальний резонанс, викликають емпатію та стимулюють до роздумів.

References

1. Abramson, S. (2014). Metamodernism: The Basics. *Huffpost*. https://www.huffpost.com/entry/metamodernism-the-basics_b_5973184
2. Baker, C. D., & Hedlund, N. (Eds.) (2023). *Foundations of Archdisciplinarity: Advancing Beyond the Meta*. The Archdisciplinary Research Center. <https://surl.li/qiyipy>
3. Buchanan, I. A. (2018). *A Dictionary of Critical Theory*. Oxford University Press. https://books.google.com.ua/books?vid=9780198794790&redir_esc=y
4. Drayton, T. (2024). *Metamodernism in Contemporary British Theatre: A Politics of Hope/lessness*. Methuen Drama. <http://digital.casalini.it/9781350286443>
5. Duignan, B. (2025). *Postmodernism*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/postmodernism-philosophy>
6. Dumitrescu, A. E. (2016). What is Metamodernism and Why Bother? Meditations on Metamodernism as a Period Term and as a Mode. *Electronic Book Review*. <https://surl.lu/hiwref>
7. Flew, T. (2012). *The Creative Industries: Culture and Policy*. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781446288412>
8. Freinacht, H. (2015). 5 things that make you metamodern. *Metamodernism*. <https://metamoderna.org/5-things-that-make-you-metamodern/>
9. Freinacht, H. (2017). Metamodern view of the human being. *Metamodernism*. <https://metamoderna.org/metamodern-view-of-the-human-being>

10. Henriques, G. (2020). What is Metamodernism? *Psychology Today*. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/theory-knowledge/202004/what-is-metamodernism>
11. Henriques, G. Andersen, L. & Michalski, J. (2019). 5 Phases in the Evolution of Human Cultural Sensibilities. *Psychology Today*. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/theory-knowledge/201910/5-phases-in-the-evolution-human-cultural-sensibilities>
12. Hicks, R. (2011). *Explaining Postmodernism: Skepticism and Socialism from Rousseau to Foucault*. Ockham's Razor Publishing. <https://www.stephenhicks.org/wp-content/uploads/2017/10/Hicks-EP-Full.pdf>
13. Kucheriuk, D. Yu. (2010). Estetyka iak metateoriia mystetstva [Aesthetics as a Metatheory of Art]. In L. T. Levchuk (Ed.), V. I. Panchenko, O. I. Onishchenko, & D. Yu. Kucheriuk, *Estetyka* [Aesthetics] (pp. 121–164). Tsentr uchbovoi literatury. https://shron1.chtyvo.org.ua/Levchuk_Larysa/Estetyka.pdf (in Ukrainian)
14. Miroshnychenko, V., (2017). Metamodernizm, ostsylatsiia, interpelatsiia. [Metamodernism, oscillation, interpellation]. *Kultura Ukrainy. Serii: Kulturolohiia*, (55), 109–117. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kukl_2017_55_13 (in Ukrainian)
15. Onyshchenko, O. (2023). Vydova spetsyfika mystetstva doby metamodernizmu: osoblyvosti transformatsiinykh protsesiv. [The specific nature of art in the era of metamodernism: features of transformational processes]. *Kulturolohichna dumka*, (23), 45–54. <https://doi.org/10.37627/2311-9489-23-2023-1.45-54> (in Ukrainian)
16. Pakhareno, V. (2021). Metamodernizm yak khudozhnii napriam: rozdumy pro novyi typ svitospryniatia. [Metamodernism as an artistic direction: reflections on a new type of world perception]. *Ukrainska mova ta literatura*, (7–8), 56–68. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728820/1> (in Ukrainian)
17. Petrova, I. V. (2020). Identyfikatsiia metamodernizmu yak kulturnoi praktyky. [Identification of metamodernism as a cultural practice]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: filozofia, kulturolohiia, sotsioloheia*. (20), 67–77. <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2020-10-20-67-77> (in Ukrainian)
18. Pipere, A., & Mārtinsons, K. (2022). Metamodernism and Social Sciences: Scoping the Future. *Social Sciences*, 11(10), 457. <https://doi.org/10.3390/socsci11100457>
19. Pletsan, Kh. V. (2024). Vprovadzhennia imersyvykh tekhnolohii u seredovyshchi kreatyvnykh industrii yak fenomen metamodernizmu: u poshukakh novoi avtentychnosti. [Introduction of immersive technologies in the creative industries environment as a phenomenon of metamodernism: in search of new authenticity]. In *Proceedings of the IX International Scientific and Practical Conference "Information Technologies in Culture, Art, Education, Science, Economics, and Business"* (pp. 273–276). Kyiv: Vydavnychiy tsentr KNUKiM. <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/10803/document.pdf> (in Ukrainian)
20. Popovych, M. V. (Ed.). (n.d.). *Universalnyi slovnyk-entsyklopediia (USE)* [Universal dictionary-encyclopedia (UDE)]. <http://slovopedia.org.ua/29/53392-0.html> (in Ukrainian)
21. Reményi, A. (2025). Creative Industry Value Creation and Sustainable Consumer Experience in the Metamodern Society. In *Fenntarthatósági átmenet–innovációs ökoszisztémák–digitális megoldások* (pp. 568–581). Sopron. <https://doi.org/10.35511/978-963-334-550-4-s9-5>
22. Rowson, J., & Pascal, L. (Eds.). (2021). *Dispatches from a Time Between Worlds: Crisis and Emergence in Metamodernity*. London: Perspectiva Press. <https://lnk.ua/5pVJLwb4P>
23. Sabadash, Ju. S. (2024). Metamodernizm yak aprobatore novykh tvorchykh podraznykiv. [Metamodernism as a tester of new creative stimuli]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv – National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, (3). 14–20. <http://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2024.313261> (in Ukrainian)
24. Severynova, M., Kharchenko, P., Chibalashvili, A., Bezuhla, R., & Putiatytska, O. (2025). Transformations of the Contemporary Art Practices in the Context of Metamodern Sensibility. *Open Cultural Studies*, 9(1), 20250053. <https://doi.org/10.1515/culture-2025-0053>
25. Šporčič, A. (2023). Oscillating Utopias: Oscar Wilde and the Utopian Discourse of Metamodernism. *Acta Neophilologica*, 56(1–2), 251–267. <https://doi.org/10.4312/an.56.1-2.251-267>
26. Stoev, D. (2022). Metamodernism or Metamodernity. *Arts*, 11(5), 91. <https://doi.org/10.3390/arts11050091>
27. Storm, J. A. J. (2021). Metamodernism: The future of theory. *University of Chicago Press*. <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/M/bo90478773.html>
28. Thambisetty, S. (2020, December). *Liza's bucket: Intellectual property and the metamodern impulse* (LSE Legal Studies Working Paper No. 19/2020). Social Science Research Network. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3743217>
29. Trach, Yu. V. (2023). Imersyvni VR-zastosunky yak instrumenty oznaiomlennia z ob'ektamy kulturnoi spadshchyny. [Immersive VR applications as tools for familiarizing with cultural heritage objects]. *Pytannia kulturolohi*, (41), 134–145. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.41.2023.276702> (in Ukrainian)

30. Turnen, L. (2015). Metamoderism: a brief introduction. *Notes on Metamodernism*. <https://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction>
31. Turner, L. (2011). Metamodernism. *Manifesto*. <http://www.metamodernism.org>
32. Ukrainian Cultural Foundation. (2020). Osoblyvosti kraudfandynhu proektiv KI (u ramkakh proiektu "Finansuvannia kreatyvnykh industrii" za pidtrymky UKF) [Peculiarities of crowdfunding of CI projects (within the framework of the project «Financing of Creative Industries» with the support of the UKF)]. https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/06_Finance_for_Creative_Industries_crowdfunding_PP_V_2020_UA.pdf (in Ukrainian)
33. van der Merwe, D. (2025). *Convergence and cultivation, from modernity through metamodernity*. Social Science Research Network. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5206648>
34. Vermeulen, T., & Van den Akker, R. (2010). Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, (2), 1–14. <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677>
35. Yousef, T. (2015). Modernism, postmodernism, and metamodernism: A critique. *International Journal of Language and Literature*, 5(1), 33–43. <https://doi.org/10.15640/ijll.v5n1a5>
36. Zavarzadeh, M. (1975). The apocalyptic fact and the eclipse of fiction in recent American prose narratives. *Journal of American Studies*, 9(1), 69–83. <https://doi.org/10.1017/S002187580001015X>